

„Novam fere prociit opus, quod cernis, Amice Lector, peculiari certe cura revisum, correctum, ac perpolitum. Miraberis forsani styli magis concisi energiam; ast id ex praetermissione quam plurimarum particularum, uti sunt articuli, conjunctiones, pronomina personalia, et verba auxiliaria, a nostra vernacula partim alienarum, partim non ineleganter rejectarum, naturaliter fluere deprehendes. Optabant quidem eruditi aliqui hujus versionis Amici, ut omnes plane articuli, Latinorum more, ex eadem eliminarentur: at cum nec graeca lingua, minus Gallica, Italica, Anglica etc. eosdem respuant, imo multo frequentius nostrate, et plerumque necessario adhibeant, medium aliquod sequi placuit, ne obscurior et iudibus praesertim minus intelligibilis evadat oratio. Ex eadem causa et voces quaedam etsi barbarae, sed civitate donatae, et populo usitatissimae, retentae sunt, quamquam puriores, et Slavis sat notae prae manibus essent, ut: Troštar, Paracitus, cujus loco dici potuisset, Odzalník; item Šac, Thesaurus, pro quo scribi potuisset, Zaklad etc. Sed rejectis recentioribus, aut minus usitatis vocibus, illae praeplacuerunt. His non obstantibus specialis hic, et insperatus primae editionis fructus fuit, ut nitidior jam vernaculae nostrae stylus communiter arrideat. . . Requisite ob universo venerabili Clero animadversionibus, fere novam, et ad rigorosam critices trutinam elucubratum necessario prociit opus. Erant autem sequentes operis hujus Censores . . . Quantum viris his in acceptis referam, dici nequit; plurimum certe, ne dicam, totam hanc emendatiorem editionem me illis debere, palam hic fatear, necesse est etc.“

Možje, kateri so po ukazu škofijskem delo pred tiskanjem presojevali, vzajemno si popravljali ter pripomogli, da je prva katoliška biblija slovenska po vsebini in obliki izišla tolikanj dovršena, imenovani so i po svojem značaju v vsakterem zvezku; leti odborniki so bili gg.:

P. Ant. Jevnikor, Franc. Paradiso, Georg. Suppan, Jac. Sortschan, P. Jordan. Zerer, Sebast. Suppan, Mart. Naglitsch, Georg. Miklautschitsch, Georg. Japel, Blas. Kumerdey (u. v Ljubljani 10. marca 1705), Jos. Schkriner, Ant. Traun, P. Honorat. Vadlau, Marcellian. V. Vodnik, Joan. Debeuz, Jos. Walland, Luc. Purger, Jos. Richer.

L. Mej pisatelj pričujočega stoletja ponaša se vže tudi **Valentin Vodnik**. Kako veže on v slovenskem slovstvu oba veka — XVIII. pa XIX. —: o tem glej v XIV. Jezičniku l. 1876 (Otec Marko Pohlin pa Valentin Vodnik)! Kakor se v onem še razodeva učenec M. Pohlinov; tako se v tem kaže učenik mnogim, premnogim novim učencem, budeč jih z gesloma:

1801.

Sto let doživeli,
Na nov omladeli,
Od perviga spet
Začnemo živét.

1802.

Veselo se kaže
Nov' létašni dan,
M' serce ne laže
Ne létas ne lan'.

Slovstvena zgodovina v slovenski ljudski šoli.

(Piše **Gradimir**.)

(Dalje.)

A ne le kot pesnik, tudi kot pisatelj se nam kaže Vodnik silno marljivega moža. L. 1795. je jel izdavatí „Veliko pratiko“ (prva Vodnikova knjiga). Hodila je na svetlo tri leta. Izdaval jo je na svét iskrenega mu prijatelja in svetovalca barona Žige Zojsa, s katerim učenim bogatašem se je bil sèznani in poprijateljil za časa svojega službovanja v Koprivniku (v Bohinji na Gorenjskem). Prinašala je Vodnik-

ova „Velika pratika“ vrhu navadnega koledarja različne potopise, kratkočasnice in pesnice. Napisal nam je tudi celo vrsto knjig in drugih spisov, od katerih vam le nekoliko omenim. L. 1811. je objavil „Pismenost ali gramatiko za ljudske šole“. Bila je to prva slovenska slovnica, katera se je vpeljala v šole. Istega leta pride na svetlo Vodnikov „Krščanski nauk za ilirske dežele“, dalje l. 1812. „Abeceda za prve šole“ in dr. Izvrstna je njegova nemški pisana „Zgodovina Kranjskega, Goriškega in Trsta“, katera je prišla na svetlo užé 1807. l. in ki se je malo ne 40 let rabila kot šolska knjiga po naših srednjih šolah. Mnogo prej pa se je bil Vodnik poskusil na časnikarskem polji. Izdavatí je bil namreč počel l. 1797. „Ljubljanske Novice“, časnik, ki je prvi dve leti izhajal po dvakrat na teden, naslednji dve leti pa le enkrat na teden. Časnik le-ta je mnogo koristil v probujo in napredek Slovencev, akopram je izhajal le štiri leta in ni bil pisan prav v glatkem jeziku. Najiménitnejše Vodnikovo delo pa je: „Nemško-slovenski-latinski slovar“, ki ga je zapustil v rokopisu. Ta slovar je izšel še-le 1860. l. in sicer brez latinskega dela na stroške takratnega škofa Ljubljanskega g. Wolfa. Uredil ga je Cigale, c. kr. uradnik pri ministertvu na Dunaji. Ta slovar je Vodnika stal ogromno truda. Za-nj je nabiral marljivo mnogo let besede po Slovenskem; v tem poslu so mu tudi njegovi prijatelji pomagali. Ta slovar je obče znan po Slovenskem z imenom „Wolfov slovar“ in nadejati se je, da nam kmalu izide njegov slovensko-nemški del, katerega užé prireja spreten slovensk profesor. Poleg vsega tega imamo od Vodnika še mnogo drugih drobnih spisov. K najboljšim izdelkom v slovenskem pesništvu pa spadajo Vodnikove basni, naučne povesti iz živalskega živjenja.

Takó je tedaj deloval Valentin Vodnik v blagor toliko ljubljenega mu národa slovenskega! A kraj tega se je tudi sam čedalje bolj izobraževal. Pridno se je bavil z jezikoznanjem. Znal je poleg svojega materinega slovenskega jezika tudi nemški, latinski, grški, italijanski, francoski in tudi nekaj slovanskih narečij. Pečal se je pa tudi z drugimi vědami, takó z rastlínstvom, z rudnínstvom, s poznavanjem starega denarja itd. Vodnik nam je torej lahko v vzgled pridnega človeka. A tudi v drugih ozirih se lahko vzgledujemo po njem! Bil je dober, vesel, odkritosrčen človek, učencem blag učitelj, spodbujajoč jih k poštenosti, pridnosti in rodoljubnosti! Vse ga je imelo rado in spoštovalo kot človeka in duhovnika! Vodnik se je vse svoje življenje trudil za slovenščino in sam je pisal: „Vselej sem želel kranjski jezik čeden narediti!“ Poslušal je marljivo, kakó priprosti národ govori ter dobre besede izmej národa vpeljal v književni jezik. A učil se je tudi od starejših dobrih prijateljev; oziral se je mnogo na staro-slovenščino in na druga slovanska narečja. Na podlogi vsega tega je líkal in čistil slovenščino! Tudi je marljivo nabiral lepe, národne pesni ter na podlogi le-teh skušal zlagati druge umetne pesni!

Vodnik je bil slovenskemu národu res vodnik! Njegovi, po večem nadarjeni učenci, posnemajoči priljubljenega jim učitelja, jeli so vsled njegovega prigovarjanja pisati in delati za národ. Na tak način je vzbudil bil Vodnik kaj živahno delovanje za našo milo národno stvar, in zato se ž njim začénja tudi nova dôba v našega slovstva zgodovini!

Da tacega možá hvaležni národ slovenski ni pozabil in nikdar pozabil ne bode, umevno je samo po sebi! Užé 1858. l. o svečnici se je v Ljubljani obhajala kaj slovesno stoletnica Vodnikovega rojstva; 1859. l. pa se je priobčil „Vodnikov Spominek“, knjiga, katera obsega Vodnikovo podobo in nadroben popis živjenja tega za národ zaslužnega možá. Mnogi pesniki so v pesnicah slavili Vodnikovo imé; a tudi po vsem Slovenskem se vsako leto napravljajo „besede“ in „veselice“ Vodniku v čast in slavo!